

RJEČNIK EPOHE

/ Prilozi za rječnik tranzicijskog hrvatskog jezika /

File:Sead Alić / www.seadalić.com

„EKSPLOATACIJA“

(riječ stranog podrijetla, nakon domovinskog rata izbačena iz Hrvatske)

Povijesno gledano za postojanje eksploatacije u starim društvima kriv je - Karl Marx! On je zajedno sa svojim drugovima inzistirao na postojanju odnosa koje je jedino ova riječ mogla pokriti.

Olakšavajuća mu je okolnost što je tvrdio da ova riječ najviše dolazi do izražaja u procesu proizvodnje. Kako je „mala zemlja za veliki odmor“ sve dalje od proizvodnje, sve manje je i mogućnosti da se Marxov obrazac mišljenja primijeni na zbilju Hrvatske (slično i okolnih zemalja).

Budući da eksploatacije više nema, na scenu su stupili komejneri za smeće. U njima svi mi, s potpunim povjerenjem u činjenicu da su granice sada naše - možemo preonaći ostatke Dukata, Konzuma, Leda, Jamnice, Zvijezde...

„USA“

(Skratica za: Ujedinjena Sredstva Advertinga)

Razumijevanje imena koje najbolje oslikava pokušaj Amerike da prodajom virtualnoga zaradi realno.

„RAZGOVOR“

(Riječ rastegnuta između dva mobitela)

Ova se riječ nekada odnosila na dvije ili više osoba koje su u uzajamnom druženju razmjenjivale misli, stavove, sudove, psovke, njeznosti i štošta još. Bez razgovora nije bilo velikih ali niti malih odluka. Uvijek je neki razgovor prethodio akcijama koje su slijedile.

Razgovori su uglavnom vođeni licem u lice. Ponekad bi se istina koristili i živi ljudi za prenošenje poruka. Kako su međutim poruke bile sve manje lijepe a sve više nezgodne i za samog donositelja (često su ostajali bez glave) ljudi su počeli razmišljati o napravama kojima se nije mogla odrezati glava, a koje su mogle prenijeti poruku.

30

rujan 2007.

epoha

našeg vremena

zili na ulice, ili su upadali gdje ih se nije očekivalo, ili su mijesali pristupe, tehnologije, stilove... Uglavnom, to su bili ljudi koji su nešto htjeli napraviti u području umjetničkog, ali kako su bili nezadovoljni uobičajenim (akademskim) pristupima - oni bi inscenirali situacije koje bi bile mješavine kazališta, plesa, likovne izložbe, književne večeri, koncerta ili nekog drugog poznatog oblika umjetničkog druženja.

Danas međutim i velike korporacije kod predstavljanja svojih uspjeha izvode čitave performanse. Političari kod otvaranja cesta bez dozvole perforiraju pred tisućama odulemljenih duša. Znanstvenici koji nam hoće prodati GMO, odjednapi postaju veliki umjetnici uglazbenih, slavenski njeznih duša...

Performance je danas tako i toliko raširena pojava, da se na ovu formu odlučuju i ministri policija, gradonačelnici, vlasnici nogometnih klubova... Dokazom je to istinitosti teze o umjetnicima povijesti i programiranja kao legitimnim nasljednicima umjetnika prošlog tisućljeća.

«NOVINAR»

(biće NO-a - biće Nove Objave)

U neka druga vremena savjetovali bismo Vam neke druge stvari. Danas bismo Vam kao najvažnije savjetovali da imate svoje novinare! Zašto?

Kakvo pitanje?

Čovjek s novinarskom iskaznicom, ukoliko je osviješten (ukoliko je na Vašoj strani) ubojitiji je od mafijasa sa strojinom ili terorista s dinamitom. On ima pravo pisati što hoće, kada hoće i kako hoće. On svojim novinarskim upitima i zahtjevima može istraživati poslovanje Vaše konkurencije, napasti tu istu konkurenciju - istovremeno pozivajući se na slobodu tiska, odnosno ideje kao što su litina, Poštenje, Društveno dobro i sl.

Kada ga izbace iz jednih novina on će sigurno osvanuti u drugima; kada ga izbace iz jedne udruge novinara on će osvanuti u drugoj.

Ako nešto i pomisli reći nešto protiv njega - rekao je to protiv slobode tiska, a to je to nešto nepodopustivo, nešto što ne prolazi, nešto što naivno tlo neće popuštiti...

Svaka „osviještena“ politička stranka ima svoje novinare; svaka mafijaska grupa ima svoje novinare; sve banke, sve velike korporacije, sve religije, sekte - svi oni imaju svoje, njima naklonjene, ovako ili onako plaćene - ljude s novinarskom iskaznicom ili kraće, makar malo netočnije - novinare.

Kako stiči svog novinara? Jednostavno, uz pomoć casha ili čeka, darovima, obećanjem unosnijeg posla, nekom državnom sinekrom...

Posebno su na cijeni novinari koji su razvili priču o sebi, primjerice da su možda došli iz vjere same, kao takve, i da sve vrijednosti institucije iz koje su došli - nose u sebi. Takvi mogu čuda učiniti, a i kada se razotkriju u svojim interesima, prema njima će svedjedo svi imati zadržku. To je u prirodi naivnog tla: kada im nametnete ljude s naljepnicama velikih ideja Boga, Slobode, Nacije, Istine, Povijesti - oni nemaju izgleda. Kopcepuju se poput miševa prigričenih misloškom.

Novinar s pedigroom institucije vjere može govoriti o svemu i svačemu. Konačno, Bog je velik, a velika je i ljubav u novinara s pedigroom institucije koja ljubi ljude. Stoga je posjedovanje ovakvog novinara velika sreća za velike igrače.

Novinar s pedigroom vjere posebno je vješt u prikriivanju stoljećima njegovane tradicije prevare, objava, samoobjava, molitva i ubiranja novca... Taj za posebno blagoljubivo gurati Vam nož pod rebra, s molitvom na usnama... A upravo takav Vam treba. On je najbolji. Kad ga jednom dobro platite - nema više tog rebra koje će biti sigurno.

Tako je povijest krenula u smjeru usavršavanja: od Mojsijevih ploča do malih mobilnih uređaja kojima se svaka poruka, pa i Božija može prenijeti trenutno do bilo kojeg čovjeka na bilo kojem mjestu na zemlji.

Svjedoci smo dakle razgovora u kojima je lice skriveno u napravi koja prenosi samo glas. Doba je to kad posebno dobro lažemo.

„HUMANITARNA AKCIJA“

(Drugo ime za treću stvar)

Odlično sredstvo u PR i marketinškim kampanjama. Služi za glancanje imidža i pranje novaca. Povremeno služi i za skretanje pozornosti na sebe ili vlastiti projekt, odnosno za povratak na javnu scenu.

Posebno su uspješni koncerti organizirani kao -humanitarne akcije-. Humanitarna akcija ima za cilj pomoći sebi, a ne drugome. Bog je ionako prvo sebi stvorio braću, kažu zagovornici novog smisla ove riječi.

Poznat je europski pristup ovom problemu: humanitarna akcija sredstvo je za oslobađanje onih zalihama hrane i lijekova kojima je istekao rok trajanja.

Američki pristup je slikovitiji, oni prvo bacaju bombe, a onda komejnerne hrane...

Tiranije na istoku pak razvijaju business s humanitarnim konvojima: kada stignu i ako stignu, humanitarni konvoji, manji dio hrane podijeli se umirućem narodu, a veći se dio ostavi vladajućoj nomenklaturi - za trgovina.

Ne možemo ne spomenuti i naivnost Bosanaca za prologa rata, sačuvanu u obliku vica:

- Huso, bolan, što nosiš Fatim gebis kao lančić oko vrata?"
- Čuo sam bolan da će doći humanitarna, pa da mi Fata ne pojede sve dok se ne vratim kući..."

„PERFORMANCE“

(Ono što već i ministri prakticiraju, premda teško izgovaraju)

Nekada su na ljude koji su se bavili performanceom gledali kao na čudake. Bili su to ni- vrit-ni-mimo-umjetnici. Stalno su nešto izvojevali. Ili su izla-

Takav Vam je sposoban, ako treba, veliki dio svog života glumiti građanska break, zalagajući se za građanska prava i slično, a zapravo u tišini svoje kućne kapelice smijati se naivcima koji nasjedaju na igru i koji misle da on obavlja svoju bračnu dužnost... Ne, on u tišini svoje kapelice, igrajući se molitve, smišlja svoje nove udarce. Bog bdije - i njegovo je grsko. A on je tu dokazati da je Svevišnji i učinkovit.

Kako ničega nema dok u novinama nije objavljeno, novinari su bića objave. Kroje sudbinu, presuđuju, stvaraju i ruše svjetove, svoje privatne interese podupremi pod opću, u ime općih stvari zadaju bolne udarce svima koji su se suprostavili njihovoj privatnoj ambiciji...

Unajmiti profesionalnog novinara dobro je zbog još jedne stvari. Ako se ikada otkrije način na koji taj novinar uništava vašu konkurenciju, pa dođe na sud - to će statistički biti još jedan slučaj napada na slobodu i neovisnost novinarstva, struku i sl. A to je već pozicija iz koje se lako izvući

Kad ga raskrinkaju kao biće koje nema nikakve veze s vjerom, takav uvijek ima rezervno rješenje: učlanjvanje u političku stranku. Novinar s pedigroom institucije vjere učlanjen u političku stranku vaša je dvostruko zaštićena sveta krava. Ako više ne bude imao prostora niti u jednoj instituciji vjere, on će vrlo principijelno - promijeniti vjeru: Zašto bi on bio vjernik religije koja mu onemogućava da svoje privatne filmove prikazuje u društvenim kinima?

Novinari su kotao u kojemu se miješaju karte vlasti. Ako ste političar, kupiti na vrijeme najučelnije.

Pravom novinaru nije problem angažirati tajne službe, policiju, inspekcije, sudove medijski linč i slična sredstva prisile. Ukoliko to ne može, onda on nije tranzicijski novinar; onda on nije na razini svog vremena...

Priča se da ima i takvih...

„POLITIČAR“

(plesać koji plesom skreće pozornost na svoje vlastite zakulisne radnje u kojima inače ne sudjeluje...)

Bilo je vremena i društava u kojima je političar bio nešto kao borac za opća stvar. Bili su to gandijevski nastrojani zastupnici općega koji su za svoje razumijevanje pravednosti bili spremni davati i vlastite života.

Već je liberalna demokracija pretvorila političare u busenissmense s odgođom, dakle ljude koji će se za vrijeme svog političkovanja umrežiti i medijski razmoždati. Po zavrijetku političke karijere (povezan i poznat), sada već bivši političar - speeman je za business.

Epoha tranzicije obogatila je određene političare. Točnije rečeno Istok i Južistok Europe promijenili su pojam političara - epohalno!

Mi danas sve više govorimo o političarima kao vladarima Bermudskog trokuta (tajne službe - privatizacijski fondovi - budžet države). Tko neoprezan ude u ovaj trokut - nestaje. Tko mu se slučajno ili namjerno približi - biva onemogućen jednim od tisuću provjerenih načina: oduzimanjem imena, digniteta, slobode, imovine, raznim vrstama i stupnjevima izoliranja; inspekcijama, sudovima, poštarima i otmotnicama, upornošću dopisa, birokratskim odbijanjima; lažima kupljenih novinara, noćnim pretragama po računalima, pravnim i sudskim igrama, prijetnjama oružjem, spominjanjem djece...

Političari su danas glumci koji se ne pažaju u slobodu medija, ne namjelstaju natječaju, ne rješavaju kadrovske kritikalke; to su plesaći koji plesom skreću pozornost na svoje vlastite zakulisne radnje u kojima ne sudjeluju; to su osobe s dva lica, jednim koje se koristi dok su kamere uključene i drugim koje se uključuje prije i poslije snimanja. ☹